

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____
(підпис)
“ ____ ” _____ 20 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси і кредит»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою _____
(назва освітньої програми)

на тему: «Місцеві податки і збори у забезпеченні фінансової самостійності органів
місцевого самоврядування»

Виконавець:

Студентка Факультету фінансів та
банківської справи
Саблістюк Оксана Олександрівна

_____
/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Волкова О.Г.

_____
/підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ САМОСТІЙНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
1.1. Поняття та сутність місцевого оподаткування	6
1.2. Роль та місце місцевих податків та зборів у забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування в Україні	12
1.3. Організаційно-правові засади місцевого оподаткування у формуванні місцевих бюджетів України	20
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ РОЛІ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ДОХОДАХ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	33
2.1. Оцінювання ролі місцевого оподаткування у формуванні власних коштів місцевих бюджетів України	33
2.2. Оцінювання фіскальної ефективності єдиного податку та податку на майно в Україні	45
2.3. Оцінювання фіскальної ефективності місцевих зборів в Україні	50
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ САМОСТІЙНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	59
3.1. Проблемні питання місцевого оподаткування України в забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування України.	59
3.2. Місцеві податки в зарубіжній практиці та їх роль у забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування	68
3.3. Основні напрями вдосконалення місцевого оподаткування в Україні.....	75
ВИСНОВКИ	85
Список використаних джерел.....	90

ВСТУП

Інститут місцевого оподаткування є загальнопологаючим у сфері забезпечення фінансової самостійності місцевих територіальних громад та у формуванні їх доходів у світовій практиці. На шляху до набуття повноправного членства в Європейському Союзі, для України це питання залишається ключовим при розробці та реалізації стратегії розвитку місцевих фінансів. Ратифікувавши Європейську Хартію місцевого самоврядування Україна має забезпечити відповідність системи формування доходів бюджету та місцевого оподаткування зокрема, до умов і стандартів цього документу.

Проблематика місцевого оподаткування та його роль у формуванні доходів місцевих органів влади постійно досліджується фінансовою наукою, її дослідженню присвячено праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених: А. Василенко, А. Соколовська, М. Тарасюк та ін. Сучасні дослідники виділяють такі функції податків як фіскальну, регулюючу та соціальну. Проте, проголошення та реалізація в Україні з 2015 року реформи публічних фінансів та реформування системи доходів місцевих територіальних громад потребують подальшого аналізу отриманих результатів за час реалізації реформ та розробку шляхів їх корекції, у разі потреби. Саме тому питання посилення місця та ролі системи місцевих податків і зборів в забезпечення фінансової самостійності місцевих органів влади в Україні є актуальним в умовах реалізації реформи фінансової децентралізації місцевих фінансів.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є місцеве оподаткування.

Предметом кваліфікаційної роботи є місцеві податки та збори в системі доходів місцевих бюджетів України.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних питань місцевого оподаткування в забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування України.

Досягнення поставленої мети вирішувалося шляхом розв'язання наступних завдань:

- визначити теоретичні засади та економічну сутність місцевих податків та зборів;

- з'ясувати роль місцевих податків та зборів у забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування ;
- оцінити роль місцевого оподаткування в Україні в системі формування фінансових ресурсів, необхідних для реалізації повноважень органів місцевого самоврядування України ;
- - дослідити зарубіжний досвід місцевого оподаткування та його роль у забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування;
- дослідити основні проблеми місцевого оподаткування України в забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування України;
- узагальнити рекомендації щодо підвищення ролі місцевого оподаткування в забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування України.

Методи дослідження. У процесі наукового дослідження застосовувалися такі методи економічних досліджень як: при аналізі понятійного апарату використовувались методи узагальнення і наукової абстракції, при оцінюванні стану місцевого оподаткування в Україні та зарубіжного досвіду: аналіз та синтез, системно-структурний метод, розрахунково-аналітичні методи дослідження, вимірювання. При визначенні проблемних питань та основних напрямів підвищення ролі місцевих податків та зборів у формуванні ресурсної бази місцевих органів влади використовувалися методи логічного узагальнення, системно-функціонального методу .

Інформаційно- аналітичною базою кваліфікаційної роботи є нормативно-правові документи України. У кваліфікаційній роботі також використовувалися звітні дані Міністерства фінансів України, Державної податкової служби, Державного казначейства України, Національного банку України, Державного комітету статистики України, сайти місцевих рад та ОТГ, а також монографії, наукова періодична література.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення і висновки роботи апробовані на підсумковій студентській конференції : «Сучасні

інструменти управління корпоративними фінансами» (м. Одеса, ОНЕУ, 2019) з докладом «Моніторинг податкових надходжень Державного бюджету України»

Структура кваліфікаційної роботи складається з 3 основних розділів. У першому розділі висвітлено основні теоретичні засади місцевих податків та зборів, їх види, мету, завдання та принципи, досліджено організаційно-правові засади місцевого оподаткування в Україні. У другому розділі проаналізовано роль місцевого оподаткування у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування в Україні. У третьому розділі розкрито зарубіжний досвід функціонування місцевого оподаткування, проблемні питання в посиленні ролі місцевих податків та зборів в забезпеченні фінансової самостійності місцевих органів влади в Україні та запропоновані шляхи її вдосконалення.

Робота складається зі 89 сторінок друкованого тексту, містить 20 таблиць, 24 рисунки, перелік використаної літератури налічує 49 джерел.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що становлення місцевого оподаткування пов'язане з посиленням ролі інститутів публічної влади та громадянського суспільства в економічному житті держави. Зокрема, органи державної влади як під тиском демократичних перетворень, так і з огляду на доцільність вирішення питань у межах власної компетенції органів місцевого самоврядування почали передавати останнім повноваження щодо впровадження та визначення механізму справляння місцевих податків і зборів, введення пільгових податкових ставок, звільнення від оподаткування, надання відстрочення зі сплати. Це обумовило необхідність їх фінансового забезпечення та виникнення підсистеми місцевого оподаткування як невід'ємного елементу системи оподаткування держави.

2. До прийняття Податкового кодексу в Україні діяло чотирнадцять місцевих податків та зборів. Станом на 2020 р. місцевих податків та зборів в Україні налічується чотири: єдиний податок, податок на майно (плата за землю, податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, транспортний податок), туристичний збір та збір за місця для паркування транспортних засобів.

3. Доведено, що до прийняття Податкового кодексу України місцеві податки та збори були невагомими у складі доходів місцевих бюджетів. Зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів шляхом збільшення частки місцевих податків та зборів в доходній частині бюджету стало можливим після прийняття змін до Податкового кодексу України шляхом розширення джерел наповнення місцевих бюджетів за рахунок переведення загальнодержавних податків земельного та єдиного податку до місцевих податків, віднесенням до єдиного податку четвертої групи податку з сільськогосподарських товаровиробників за рахунок розширенням бази податку на майно щодо комерційної (нежитлової) нерухомості та легкових автомобілів класу «люкс». Встановлено, що з 1 січня 2019 р. відбулися трансформації в механізмі функціонування туристичного збору .: змінено базу оподаткування - сума туристичного збору, який підлягає сплаті залежить не від вартості проживання, а від загальної кількості діб тимчасового розміщення у місцях

проживання; змінено ставки туристичного збору: їх диференційовано залежно від організаційної форми туризму. Зважаючи, що право встановлювати ставки туристичного збору належить місцевим органам влади і вони мають можливість коригувати ставки збору залежно від категорії готелів чи інших місць тимчасового розміщення туристів, специфіки різних територій.

4. Надходження місцевих податків та зборів до доходної частини місцевих бюджетів щорічно збільшуються, що обумовлено: суттєвим збільшенням надходжень податку на майно; зміненням критеріїв спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності; збільшенням кількості платників єдиного податку, а саме фізичних осіб.

5. У сучасних умовах роль місцевого оподаткування в розподільчих процесах держава зростає: частка у ВВП зросла з 0,5% у 2013 році до 1,8% у 2019 році. Незважаючи на те, що у доходах місцевих бюджетів провідне значення мають загальнодержавні податки (їх частка становить більше 70 % у доходах місцевих бюджетів), зокрема найбільшу частку займають податок з доходів фізичних осіб, поряд з цим питома вага місцевих податків і зборів динамічно зростає, їхня частка у структурі доходів місцевих бюджетів за період з 2013 р. по 2019 р. зросла з 7? До 26.5% до відповідно.

6. Встановлено, що надходження по податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів зростали більшими темпами починаючи 2017 року порівняно з місцевими податками та зборами, що сумнівно можна визнати позитивною тенденцією зважаючи на той факт, що місцеві органи влади не можуть суттєво впливати на надходження за цим загальнодержавним податком на фоні потенціального впливу на надходження за місцевими податками. Отже, визнаємо, що місцеві органи валди мають більш активно проводити фінансову політику щодо збільшення надходжень саме за місцевими податками та зборами.

Проведений аналіз складу і структури місцевих податків і зборів засвідчив, що найбільшим джерелом доходів місцевих бюджетів серед групи інструментів фіску є податок на майно, адже за рахунок нього сформовано у 2018 р. 51,1 % місцевого оподаткування . На другому місці – єдиний податок, питома вага якого за останні

роки зросла на фоні зменшення питомої ваги податку на майно, що зумовлено зростанням загальної кількості платників цього податку, а також його реформування, а саме включення до його складу фіксованого податку сільськогосподарських виробників. Встановлено зниження фіскальної ролі податку на майно знизилась порівняно з 2016 роком на користь єдиного податку, питома вага якого зросла за аналізований період. У складі податку на майно суттєву роль відіграє плата за землю, хоча її фіскальна роль теж знизилась порівняно з 2016 роком.

7. Аналіз рівня виконання запланованих показників місцевих податків та зборів, показав перевиконання планів в межах +5/+9%, що можна було б розцінювати як ефективну роботу фіскальних органів. Разом з тим, контрольні заходи з боку державної аудиторської служби, експертів в сфері фінансового забезпечення місцевих бюджетів свідчать про невикористання місцевими органами влади фіскального потенціалу місцевих податків та зборів у повному обсязі. За таких умов, можна стверджувати, що планові показники занижуються на стадії затвердження місцевих бюджетів.

8. Одним з основних джерелом обсягу місцевих бюджетів є плата за землю, яка з 2015 року вона стабільно зростає. Чинники, які могли вплинути на збільшення надходжень від орендної плати це індексація нормативної грошової оцінки земель, збільшення нормативної грошової оцінки на окремих територіях, що пов'язано зі змінами у порядку її проведення, збільшення ставок для окремих категорій платників тощо. Визнано, що обсяг доходів від земельного податку та орендної плати за землю залежить від достовірності інформації щодо земель, які передані в оренду, проведення інвентаризації землі та ведення обліку договорів оренди. Отже, недоліки при плануванні плати за землю можуть бути зумовлені відсутністю достовірної та повної інформації про укладені договори оренди землі та землекористувачів, які використовують земельні ділянки на підставі права власності чи користування.

9. Джерелом наповнення доходної частини місцевих бюджетів є місцеві збори. Вони займають незначну частину як у структурі податкових надходжень, так і в

структурі загальних доходів місцевих бюджетів. Така тенденція, зумовлена тим, що збори є вибірковими для їх справляння: місцевим радам надано право самостійно вирішувати питання щодо їхнього встановлення. Місцеві ради не повністю використовують резерви від збору за місця для паркування транспортних засобів через відсутність дієвого контролю за наявністю договорів оренди на землю під парковки, меж і розміток місць для паркування, приладів фіксації в'їзду автотранспорту на парковку.

10. Незважаючи на низький фіскальний ефект туристичного збору він має позитивну динаміку зростання, що свідчить про наявність значного фіскального потенціалу за цим місцевим збором та необхідності подальшого вдосконалення його адміністрування. Встановлена різновекторна спрямованість темпів росту показників: зі зростанням темпів росту кількості іноземних туристів темпи росту туристичного збору уповільнюються. Це може свідчити про недоліки системи обліку та нарахування туристичного збору з іноземного туризму, зокрема, відсутність повного обліку іноземних туристів в місцях їх проживання. Експерти зазначають, що в Україні має місце від'ємне туристичне сальдо, тобто кількість туристів, які виїжджають за кордон становить 26млн осіб, а іноземних туристів, які приїжджають до країни становить 15 млн. осіб. Туризм визначають як недооцінений актив України

11. В роботі систематизовано наступні недоліки та проблемні питання фіскальної ефективності місцевого оподаткування: недоотримання надходжень від плати за землю внаслідок невпорядкованості договорів оренди, приховування використання земельних ділянок, відсутності повної інвентаризації землі; незначний перелік місцевих податків і зборів, відсутність у органів місцевого самоврядування права самостійно запроваджувати власні податки і збори на своїй території, відсутність повноважень місцевих органів влади в адмініструванні місцевих податків та зборів, неефективні ставки за місцевими податками, які встановлюють місцеві органи влади, відсутність фінансового контролю місцевих органів влади за користування землею та встановленням плати за землю, високий рівень тінізації

доходів туристичного бізнесу, не встановлення місцевими органами влади ставок за туристичним збором.

12. Проведений аналіз статистичного та експертного матеріалу дозволив систематизувати наступні заходи підвищення фіскальної ефективності місцевого оподаткування: розширити перелік місцевих податків та зборів, що можуть бути введені органами місцевого самоврядування (зокрема, за рахунок запровадження податків із цільовим використанням одержаних коштів, наприклад, збори на благоустрій міста; екологічних податків), проведення повної інвентаризації земельних ділянок, які знаходяться в комунальній власності, надати повноважень місцевим органам влади в сфері контролю за місцевими податками та зборами, забезпечити встановлення місцевими органами влади оптимально обґрунтованого максимального розміру ставок по місцевим податкам та зборам, запровадження диференційовану шкалу оподаткування залежно від оціночної вартості майна, вдосконалення внутрішнього фінансового контролю місцевими органами влади, організувати місця паркування транспортних засобів і встановлення збору за місця для їх паркування

Список використаних джерел

1. Аналіз фінансового управління у 50 ОТГ від програми DOBRE (USAID) https://voxukraine.org/uk/prihovanij-klondajk-yak-rozkriti-potentsial-byudzhativ-ob-yednanih-teritorialnih-gromad/#_ftn2
2. Атаманчук Н. І. Місцеві податки і збори в Україні: сучасний стан та перспективи реформування [Електронний ресурс] / Н. І. Атаманчук, Д. В. Процюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2015. - Вип. 31(2). - С. 102-105
3. Бондарук Т. Г. Місцеві податки та збори в Україні: суперечності та перспективи розвитку / Т. Г. Бондарук, І. О. Мельничук // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. - 2014. - № 1. - С. 17-24
4. Бондарук Т. Методичний інструментарій оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів України / Т.Г. Бондарук, І. Бондарук, М. Дубіна // Світ фінансів. - 2019.- №2(59). – с.60-72
5. Бондаренко Д., Місцеві податки та збори у контексті податкового кодексу України: теоретико-порівняльний аспект [Текст] / Д. Бондаренко, В.Д. Чернадчук // Науково-теоретична конференція викладачів, аспірантів, співробітників та студентів юридичного факультету : тези доповідей: у 3-х ч., Суми, 20 квітня 2011 р. / Відп. за вип.: С.І. Дегтярьов, В.І. Горевий. — Суми : СумДУ, 2011. — Ч.1. — С. 9-15.
6. Бюджетний кодекс України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>
7. Бюджетний моніторинг / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/-/UserFile/BudgetMonitor>. — Назва з екрана
8. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2010 рік / [І. Ф. Щербина, А. Ю. Рудик, В. В. Зубенко, І. В. Саличинська] ; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи", USAID. — К., 2011. — 142 с.

9. Василенко А. В. Місцеве оподаткування в Україні у контексті зарубіжного досвіду / А. В. Василенко // Економічний вісник університету (ДВНЗ Переяслав – Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди). — 2011. — № 16–1. — С. 351–355.
10. Вікторчук М. В. Місцеві податки та збори в Україні: об'єкт чи предмет податкових правовідносин? [Електронний ресурс] / М. В. Вікторчук// Право і Безпека. - 2014. - № 4. - С. 178-182
11. Вінницька О. А. Місцеві податки в доходах місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / О. А. Вінницька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 12. - С. 254-257
12. Волкова О.Г. Фіскальна ефективність місцевого оподаткування в Україні/ О.Г. Волкова // Науково-практичний журнал "Інфраструктура ринку". – 2019.- Вип. 28(19).- с. 263-269
13. Волкова О.Г. Проблемні питання фінансового забезпечення місцевих бюджетів: окремі аспекти / О.Г. Волкова // «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». -2019. -№ 35.- с.130-136
14. Волкова О.Г. Фінансова спроможність місцевих бюджетів України: сучасний стан та перспективи розвитку/ О.Г. Волкова // «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». - 2018. -№ 29.- с.95-99
15. Волохова І. С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ/ І. С. Волохова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2017. - Вип. 23(2). - С. 51-54
16. Голобородько Т. В., Єршова У. І. Туристичний податок: особливості справляння в Україні та в європейських країнах (на прикладі Франції). Гроші, фінанси, кредит. 2018. Вип. 19. С. 449–456.

17. Гостєва О. Ю. Місцеві податки в зарубіжних країнах: досвід та напрями застосування в Україні [Електронний ресурс] / О. Ю. Гостєва// Економіка та право. - 2016. - № 3. - С. 134-139
18. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
19. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Державний фінансовий аудит об'єднаних територіальних громад: ключові проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/520/12.2019_2.pdf
21. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів / І.О. Луніна, О.П. Кириленко, А.В. Лучка [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2010. – 320 с.
22. Європейська хартія про місцеве самоврядування від 15.10.1985 // Режим доступу: zakon.rada.gov.ua
23. Івашко О.А. Проблеми та напрями вдосконалення по даткової політики України / О.А. Івашко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Економіка. — 2011. — Вип. 16. — С. 38—42.
24. Калустян Я. В. Оцінка систем місцевого оподаткування зарубіжних країн / Я. В. Калустян // Інноваційна економіка. - 2013. - № 11. - С. 200-205.
25. Козіна В, «Формування спроможних територіальних громад, Держслужбовець, травень, 2015/№ 5 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2015/may/issue-5/article-7879.html>
26. Корнієнко Т. Н. Місцеві податки і збори у світлі Податкового кодексу України: нові завдання, нові проблеми / Т.Н. Корнієнко // Вісник ДДФА. – 2012. – № 1. – С. 127-130
27. Кміть В.М. Оцінка механізму адміністрування та регулювання місцевих податків та зборів в Україні / В.М. Кміть // економіка і суспільство . – 2018. – Випуск.15 . – с.656- 664

28. Мартинюк І.В. Місцеве оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // І.В. Мартинюк, Є.М. Богатирьова // Економіка та держава. – 2016.- №9.- с.27-31
29. Методика формування спроможних територіальних громад, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214
30. Михайлов В. В. Місцеві податки та збори / В. В. Михайлов// Митна справа. - 2014. - № 1(2.1). - С. 235-241
31. Михайлів Г. Фінансова спроможність соціально-економічного розвитку регіональних суспільних систем / Г. Михайлів // Економічний аналіз. — №7. – 2010. – с. 97–99.
32. Михайлов В. В. Місцеві податки та збори як гарантія фінансової самостійності місцевої громади / В. В. Михайлов // Право і суспільство. - 2014. - № 5. - С. 163-167
33. Молодченко Т. Г. Місцеві податки як основа фінансової незалежності місцевого самоврядування / Т. Г. Молодченко // Теорія та практика державного управління. - 2009. - Вип. 4. - С. 116-121.
34. Мущенко М.В. Генеза системи *місцевого оподаткування* в Україні / В. В. Мущенко // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Юридичні науки. - 2017. - № 1.
35. Овсяк К. Місцеві податки як джерело доходів місцевих бюджетів Польщі в умовах фінансової кризи / К. Овсяк // Економічний аналіз. - 2012. - Т. 10(2). - С. 312-315
36. Податковий кодекс України від 23 груд. 2010 р. № 2856-VI зі змін. та доповн. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
37. Попова Л. М. Місцеві податки та збори як основа ефективної діяльності органів місцевого самоврядування / Л. М. Попова // Європейські перспективи. - 2013. - № 12. - С. 123-130.
38. Про місцеві податки і збори : Декрет Кабінету Міністрів України від 20 трав. 1993 р. №56-93, зі змін. та доповн.

39. Про систему оподаткування : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1251-ХІІ.
40. Русін В. М. Місцеві податки і збори та їх роль у фінансовому забезпеченні реалізації власних повноважень органів місцевого самоврядування / В. М. Русін // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка. - 2011. - Вип. 17. - С. 106-112
41. Смит, А. Исследование о природе и причинах богатства народов [Текст] / А. Смит. – М. : Изд-во соц. полит. лит., 1962. – 684 с.
42. Соколовська А. М. Податкова політика в Україні в контексті тенденцій реформування оподаткування у країнах ЄС / А. М. Соколовська, Т. В. Кошук // Фінанси України. — 2012. — № 1. — С. 94–115. 10.
43. Сорока Р. С. Фіскальна роль місцевих податків і зборів у системі доходів місцевих бюджетів України /Р.С. Сорока // Соціально-правові студії. 2019. Випуск 2 (4). С. 88-95
44. Ставки місцевих податків і зборів / Держ. фіск. служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/stavki-mistsevih-podatkov-ta-zboriv/>
45. Тарасюк М. Місцеві податки і збори у контексті реформування оподаткування в Україні / М. Тарасюк, І. Руденко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2012. - № 6. - С. 92-103
46. Товкун Л. В. Місцеві податки та збори як складові податкової системи України: їх особливості та розвиток [Електронний ресурс] / Л. В. Товкун // Державне будівництво та місцеве самоврядування. - 2015. - Вип. 29. - С. 85-96
47. Христофоров А. Б. Місцеві податки та збори: деякі проблеми введення в дію [Електронний ресурс] / А. Б. Христофоров // Наука і правоохорона. - 2017. - № 4. - С. 127-133
48. Ціна держави. Електронний ресурс: <http://old.cost.ua/budget/revenue/#1>
49. Фінансова децентралізація: результати та перспективи. Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/169/Фінанасова__децентралізація.pdf